

УДК 81 – 27

Олександр Потапенко

ORCID iD: orcid.org/0000-0001-6844-9873

кандидат педагогічних наук,

професор кафедри української лінгвістики та методики навчання,
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет

імені Григорія Сковороди»,

вул. Сухомлинського, 30, 08401, м. Переяслав-Хмельницький

potapenko2017@ukr.net

Ганна Потапенко

ORCID iD: orcid.org/0000-0003-1623-8366

доцент кафедри української літератури і зарубіжної літератури
та методики навчання,

ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди»,

вул. Сухомлинського, 30, 08401, м. Переяслав-Хмельницький

potapenko2017@ukr.net

КОНЦЕПТ «БАБА» ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ХОЛІСТИЧНОГО, КРОСКУЛЬТУРНОГО ПІДХОДУ (НОВІ КОНЦЕПЦІЇ ТА ГІПОТЕЗИ)

У статті зроблено першу спробу проаналізувати важливий для ментальності українців концепт «баба» саме через призму холистичного, кроскультурного підходів. Автори заперечують загальноприйнятую етимологію слова, пропонують нові гіпотези та підходи.

Базуючись на порівняльному методі, вони зіставили прадавні форми (грамеми, морфеми, лексеми) аналогічних варіантів у грецькій, слов'янській та єврейській мовах і дійшли таких висновків.

Ядром семантико-етимологічного, духовно-езотеричного поля концепту «баба» є:

- Бог, Велика Матір, Берегиня;
- хліб, паска, святе печиво як основа фізичного та духовного життя;
- прародителька роду, предкиня, подателька життєвої сили;
- вічна безсмертна душа;
- цілителька, знахарка.

Ключові слова: *концепт, баба, Мати, цілителька, Бог, хліб, душа.*

В статье сделана первая попытка проанализировать важный для ментальности украинцев концепт «баба» именно через призму холистического, кроскультурного подходов. Авторы опровергают общепринятую этимологию слова, предлагают новые гипотезы и подходы.

Базируясь на сравнительном методе, они сопоставили древнейшие формы (грамемы, морфемы, лексемы) аналогических вариантов в греческом, славянском и еврейском языках и сделали такие выводы.

Ядром семантико-этимологического, духовно-эзотерического поля концепта «баба» является:

- Бог, Великая Мать, Берегиня;
- хлеб, пасха, святое печенье, как основа физической и духовной жизни;
- прародительница рода, предкиня, подательница жизненной силы;
- вечная бессмертная душа;
- целительница, ведунья.

Ключевые слова: концепт, баба, Матт, целительница, Бог, хлеб, душа.

The first attempt to analyze the concept of «baba» was made in the article, what is important for the Ukrainian mentality precisely through of the prism of a holistic, cross-cultural approach. The authors deny the common etymology of words and suggest new the hypotheses and approaches.

Based on the comparative method, they compared the ancient forms (grammoms, morphemes, tokens) of apologetic variants in Greek, vocabulary and European languages and came to the following conclusions.

The core of the semantic-etymological, spiritual and esoteric field of the concept of «baba» is:

- God, the Great Mother, Treasurer;
- bread, Easter-bread, sacred cookies as the basis of physical and spiritual life;
- the ancestor of the family, the livelihood power;
- eternal immortal soul;
- healer.

Sons, daughters, grandchildren, sons-in-law, daughters-in-law said: «Our Magamama». Magamama (great mother) on Christmas Easter holidays baked biscuits, which were called «ba-ba», which meant «God-God». The word «ba» in Trypillians mean «God». Subsequently, from the «ba» the designation of the word «bag», «god». But «Vilas book» still has a «ba», and therefore in it – Dazhba. Holy cookies – a gift for Ba for the celebration solemnly throughout the circle (family) was consumed, marking spiritual unity. And my mother's grandmother began to call grandchildren «ba-ba», because she baked and blessed the gift for «Ba».

Authors denoted that Baba is – mother of father or mother; in ancient Ukrainians – one of the oldest deities: mother-ancestor, guardian, guard, humble, keeper of family hearth; with her honor, the cult of the Mother, subsequently the Goddess, was placed. Baba can be also an old woman; grandfather's wife; the common Slavic word denotes a woman in general (old); used in folk culture to designate mythological phenomena, diseases of atmospheric phenomena, astronomical objects, calendar dates, ritual objects.

As it is known, this word was denoted by female demons (the woman's rye was a field spirit, as well as the woman who received the childbirth. «Baba» knew a lot of orders from a bad eye, knew everything about potion.

Key words: *concept, baba, Mother, healer, God, bread, soul.*

Постановка проблеми. В умовах інтеграції України в європейський простір, переходу до загальнолюдських цінностей, міжкультурної комунікації постала гостра потреба у дослідженні українських концептів з позицій ноосферного, холістичного, синергетичного підходів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Етимологічний словник української мови (Етимологічний словник української мови, 1982: 102) пропонує таку етимологію: «БАБА – псл. baba; – лит. Voba «стара жінка», лтс. baba – давнє слово з дитячої мови, утворене шляхом повторення того самого складу, як і в інших словах подібного типу; рум. baba, уг. baba».

Митрополит Іларіон вказує: «Трубачов справедливо критикує це, кажучи, що з дитячого лепету самі батьки творять бажані їм слова: ма-ма, та-та, дя-дя, миня, киця, паця і багато інших. А дитячий лепет сам собою – без значення» (Етимолого-семантичний словник української мови, 1979: 109, 337).

У «Словарі української мови» Б.Грінченка (Словарь украинского языка. 1907: 12-13) вміщено 27 значень концепту «баба».

Вирішення невирішених раніше частин проблеми. Проблема статті полягає у висвітленні етимолого-семантичне поля концепту «баба» через призму ціннісно-сміслового, аксіологічного, холістичного підходів.

Мета статті – дослідити етимологію, семантику важливого концепту у ментальності українців – «баба», показати нові концепції та гіпотези, враховуючи дані європейських лінгвістів та лінгвокультурологів.

Головні завдання:

- 1) спростувати загальноприйнятту примітивну етимологію концепту «баба»;
- 2) показати нові підходи та гіпотези до етимолого-семантичного коріння даного концепту;
- 3) з'ясувати спільні витоки та значення українського відповідника, та грецьких, єврейських, слов'янських прасів;
- 4) окреслити нове етимолого-семантичне поле концепту «баба» через призму ціннісно-сміслового, аксіологічного, холістичного підходів.

Виклад основного матеріалу. Ви не задумувалися над таким простим парадоксом: часто малі діти значно більше люблять своїх дідусів і бабусь, аніж рідних батьків. А чому внуків і внучок часто називають їхніми іменами? А чому багато видатних постатей із особливою вдячністю згадують не лише батьків, а й дідусів, бабусь? А чи знаєте ви, що на думку деяких лінгвістів слово «баба» пов'язане етимологічно із

старослов'янськими **обавати** «замовляти», «заклинати», **обаавьникъ** «ворожбит, волхв», **обавьникъ** «ТС лікар; забавати «замовляти»?

В.Жайворонок у фундаментальній праці «Знаки української етнокультури. Словник-довідник» (Знаки української етнокультури, 2006: 20-22) зазначає: «Баба – 1) пестливі – бабуня, бабунечка, бабуся, бабусечка, бабця) – мати батька або матері; у давніх українців – одне із найстаровинніших божеств: мати-предкиня, берегиня, охорониця, покровя, хранителька родинного вогнища; з її ушануванням постав культ Матері, згодом Богині; 2) стара жінка; дружина діда; загальнослов'янське слово позначає взагалі жінку (перев. стар); використовується в народній культурі на позначення міфологічних явищ, хвороб атмосферних явищ, астрономічних об'єктів, календарних дат, ритуальних предметів».

Як відомо, цим словом позначали жіночих демонів (житня баба – польових дух, а також жінку, яка приймала пологи. Баба-повитуха «знала безліч замовлянь від недоброго ока, зналась на зіллі». Окрім того це слово позначало «знахарку, чарівницю, ворожку. Відомі також народні ігри (тісна баба, бабу перевозити). У південно-східних регіонах України височіли протягом тисячоліть **скіфські баби** – людиноподібні із чіткого окреслення жіночими формами боввани.

На Святвечір під стіл клали пучок сіна (бабу). Другий поминальний день після Дідів (проводів) називався **Баби**.

Дітей колись лякали Бабою-Ягою. Хочемо звернути увагу на такі її слова (дуже пророчі сьогодні!): «Фу! Фу! Русским духом пахнет!». А й, справді, пахне вбивчим «Новачком», отруйним газом з Сирії, згарищами, кров'ю вбитих українців на Сході України. Взагалі в українських казках утаємничено геніальні прозірливі передбачення про відкриття в науці, техніці. У народних замовляннях – елементи сугестії, нейролінгвістичного програмування тощо.

Дуже глибоку, символічну етимологію слова «баба» запропонував Л.Силенко (Силенко, 1995: 338). Зокрема він зазначає: «Трипільська родина була велика: складалася з тридцяти, п'ятдесяти осіб. Старша жінка була високо пошанована, щиро люблена. Сини, доньки, внуки, зяті, невістки казали: «наша Магамама. Магамама (велика мама) на Різдваїні великодні свята пекла святе печиво, яке називали «**ба-ба**», що означало «богові-боже». Слова «див», «**ба**» у трипільців означали «бог». Згодом з «**ба**» оформилися слова «бага», «бог». Та у «Виласа книзі» ще є «**ба**», і тому в ній – **Дажба**. Святе печиво – дар для **Ба** на святі врочисто усім колом (родиною) споживалося, ознаменовуючи духовну єдність. І магамаму почали внуки називати «**ба-ба**», адже вона пекла і благословила дар для «**Ба**».

Митрополит Іларіон (Етимолого-семантичний словник української мови, 1979: 109) підтверджує цю думку: «**Баба** й «**бабка**» – великодні особливі печива, відомі по всій Україні як у мові народній так і в літературній».

Етимологічний словник української мови (Етимологічний словник української мови, 1982: 103) пише про аналогічне: «баба» рід печива з пшеничного борошна [рід **паски**]; «рід печива, паска»; [бабашка] «хлібина, калач»).

Таким чином корінь **-ба-**, його редуплікація (баба) у свідомості праукраїнців співвідносився не з «дитячим лепетом», а з найсакральнішим – Богом, паскою, хлібом, життям!

Дуже оригінальну, але глибоко наукову виважену етимологію слова «Баба Яга» запропонував академік Ю.Степанов («Константы: словарь русской культуры», 2004: 858). Зокрема учений пише: «Первинне значення цього кореня на основі грецьких даних ми визначаємо як «життєва сила землі», а дієслова зі значенням «зцілювати» із цим коренем у грецькій мові означають, по суті, «надавати життєвої, цілющої сили», «вливати життєву силу». Спочатку така етимологія імені старої Баби Яги видалася занадто оригінальною. Але факти говорили про інше. У книзі святого Димитрія Ростовського «Житія Святих (Вибране) Т. 5. – К., 2008. – С. 83-86; 120-124) описано два дивовижні явища. Перше, це народження безплідною Єлизаветою (у похилому віці) Іоанна Хрестителя. Друге – дарування Господом святим і праведним Богоотцям Іоакиму та Анні – Діви Марії. Вони були благочестивими, але, проживши 50 років, не мали дітей. За Божим Промислом Анна у похилому віці (до речі як і Сарра) народила Діву Марію! Атеїсти довгий час спекулювали цими фактами. Але в останні 40-50 років стали відомі десятки і сотні випадків народження 70-літніми жінками цілком здорових дітей у Тибеті, країнах Кавказу, Закавказзя. Не так давно українка народила дитину, коли їй минуло 60 років. Можна по-різному оцінювати ці вчинки, але зрозуміло одне: чудеса Господні існують. І кожному буде дано по вірі його.

Дослідник, на нашу думку, цілком обґрунтовано пояснює етимологію казкової Баба Яги. Чому? Пригадайте, словом «баба» на Україні відавна називали знахарку, цілительницю, повитуху (пупорізку), яка вміла лікувати травами, зіллям!

У книзі О.Афанасьєва «Древо життя» (Афанасьєв, 1983: 104) читаємо: «**Бая (й)ть** – говорити, розповідати, байка-казка. Цими висловами пояснюється і **боян** «Слова...» – співець, чародій. Від дієслова **ба-ять** походить **балій** – чарівник, ворожей».

Ми вирішили спроектувати це слово на єгипетські, грецькі, іудейські (єврейські) лексеми, графеми і отримали вражаючі паралелі.

У «Міфологічному словнику» (Міфологічний словник, 1991: 82) описано загадковий елемент **Ба**, який складав людську сутність: «У період Стародавнього царства, згідно з «Текстами пірамід», володіння **Ба** приписувалося лише богам та фараонам. Уявлялося як втілення сили та мужності. Їх могло бути кілька... **Ба** вважалося утіленням життєвої сили усіх людей, які продовжували існувати навіть після смерті. **Ба**, за віруваннями, могло відокремлюватися від тіла і вільно пересуватися...

Ба здійснює усі функції людини: їсть, п'є тощо... зображувалося у вигляді птаха із головою та руками людини». А тепер пригадайте так зване явище «виходу із тіла», описане Моуді, Монро та ін. Звідки древні жерці знали про це? Аналогічний епізод зафіксовано у Новому Заповіті, коли Ісус Христос з'явився своїм учням після Воскресіння!

У книзі Н.Пенніка «Магические алфавиты» (Пеннік, 1996: 28-29) сказано, що єврейська перша літера Алеф «езотерично символізує батька, голову сім'ї, «багатство», а друга літера Бет «означає сім'ю, дітонородження і нащадків, спадковість по кровній лінії роду. У такому аспекті вона уподібнюється матері».

Отже, українське **баба** через таємне сакральне значення єврейських літер означає поелементно: «Багатство сім'ї – це батько та матір як (основа) дітонородження і спадковості на кровній лінії роду!» Але ж слово **баба** (українське) також означає «матір матері», «хранителька родинного вогнища». У древніх слов'ян – «одне із найдавніших і найбільших божеств у протоукраїнців. Богиня життя, родючості, здоров'я, вагітних...» (С.Плачинда). Чому у віддалених мовах та культурах збігається і звукове і семантичне і езотеричне значення літер, складів, іноді – слів?

У грецькій абетці аналогічні літери означали: **Альфа** – «символізувала першочергове і найважливіше – головну турботу про підтримку людського життя», а **Бета** – «ще одного першого», «Другого». Цей аспект Другого містить у собі можливість возз'єднання. Без Другого монада, досконала сама у собі, позбавлена зв'язку і, таким чином, не може існувати...» Отже, у грецькому прочитанні фонетичне слово «баба» означає: «Монада (батько Отець) і Друга (Мати) – це основа продовження людського життя». Але ж це знову збігається із поелементним і семантичним значенням у єврейській, українській мовах!!

Цікаво, що за даними Л.Успенського, у литовців бабуся – «боба», у грузин «бабуа» означає «дідусь». Німецьке «бубе» має значення «хлопчик», «парубок». Більше того у грузин слово «мама» означає не «матір», а навпаки – «батько». Мама по-грузинськи звучить: «папа».

Якщо ви помітили, є багато спільного при всій різноманітності значень, а саме: а) слова на означення членів роду складаються із повторюваних однакових **складів**; б) у них є, як правило, голосний **а**, та близькі за звучанням приголосні **б-п, д-т**, що у мові становлять пари. Л. Успенський пояснює це теорією звуконаслідування. На нашу думку, це спрощує глибинне значення та етимологічне коріння цих сакральних слів. Батько (Отець), Мати, (Богоматір) – це основа основ життя!

Дуже цікавими є езотеричні значення літер Алеф, Бет у єврейській Кабалі. Зокрема у книзі Семіри та В.Веташ «Астрология Каббалы и ТАРО» (Астрология Каббалы и ТАРО, 1998: С.80) зазначено, що **Алеф** у «Зогарі» має ім'я «нескінченність», «у «Книзі букв» (Сефер Отійот) – «єдина божественна сутність», «запал», «заклик», «Бог, що з'явився», «Бог сутності».

Літера **Бет** відповідно означала – «дім», «рот людини», «мудрість» (Зогар), «Дім мудрості», «Світ» – це дім для тих, хто його буде», «Бог ясності та порядку».

У цій же роботі (Астрология Каббалы и ТАРО, 1998: С.95-97) наголошується: «Буква **алеф** відповідає у єврейському алфавіті цифрі 1, і це не випадково! Від звука [а] (точніше, змиканні гортанних зв'язок) утворюються всі інші звуки - саме тому літера **а** є першою у більшості алфавітів. «А» – це перший поклик, що народжує все, це перший поштовх від невидимого КЕТЕРА (першопочаткова точка, голова, не сам Бог, а Його воля, першопричина руху). Тому ця буква зветься **Батьком... Алеф** зіставляється з планетою Уран і **першорухом**: безмежна енергія, яка мчить вперед, розлітаючись врізнобіч і починає творення, що описується у світовій міфології **як виникнення світла** і відділення Неба від Землі... Але коли дух витає над первозданими водами, Всесвіту ще не має, а тому Алеф – це нуль, ніщо, абсолютна порожнеча, яка може стати будь-якою і абсолютна свобода цього становлення: у цьому Ніщо у потенціалі міститься все».

І далі (Астрология Каббалы и ТАРО, 1998: 102-106) зазначено: «Буква **бет**, друга за рахунком, походить від ієрогліфа «дім». За цією аналогією вона символізує організацію простору і ту майсерність, яка може його сконструювати, будуючи дім Всесвіту, так само як і храм людської душі. Це статистичне впорядковане начало, яке має жіночу зміцнюючу природу і тому називається **Матір'ю... Бет** – це початок концентрації, першопштовх до визначення,... «бог ясності», «розум світла», зображення і краси».

Цифра 2 – це відображення, що подвоює світ, розділяючи його на дві частини: одна із них заново твориться щомиті і зникає безслідно, як затихаючий звук (алеф), а інша лише відбивається, але зберігається у свідомості (бет). Обидві ці частинки світу цілком ірреальні, але окремо не існують, але спільно складають основу буття .

Бет – первинний принцип повторення, який вперше дає підстави стверджувати про саме існування. Тому його іноді називають Сином, що виражає ідею Алефа-Батька. Відображення, рефлексія є суттю розуму людей».

А чи не віддзеркалений у словах на зразок **мама, баба, папа** тощо цей принцип повторення, який суперечить загальноприйнятій теорії звуконаслідування у середовищі маленьких дітей. Бо лінгвісти пояснюють походження названих слів лише як дитяче лепетання однакових складів (?!).

Нагадаємо також, що у «Об'явленні св. Івана Богослова» Ісус Христос неодноразово каже: «Я Альфа й Омега, Початок і Кінець, Хто прагне, тому дармо Я дам від джерела живої води» (Об'яв. 21: 5-6). Н. Пеннік вказував, що Альфа та Омега «означали вічне існування, оскільки перша та остання охоплюють все, що знаходиться поміж ними.

Вони також репрезентували генеративну і регенеративну силу Христа».

У своїй книзі «Таємниці символів, чисел, алфавітів» (Потапенко, 1997: 84) ми писали: «В алхімії А виражає початок усіх речей, першопричину, входила до складу священних слів AZOTH, АУМ, Амінь, Аллілуйя, Абракадабра та ін. У герметичній філософії буква А символізувала Перший Аркан – Перший закон про Єдине божество у Трьох Особах». Окрім того, літера (звук а є найчастішою (разом з о, е, т) у європейських мовах!

Дуже цікаве сучасне трактування цієї літери вміщено у книзі американського фізика, доктора філософії Ф.Вольфа «Одухотворенная Вселенная» (Вольф, 2009: 89-93).

Дозволимо собі, розлогу цитату: «Стародавні халдеї та вчені кабали пропонують подібну до давньоєгипетської теорію душі. Душа виникає із **нічого – здатного – стати – всім**, яке і символізує літера Алеф, що не вимовляється...

У сучасному вченні кабали буква Алеф символізує велику таємницю, яка не може бути досягнута... На думку Суареса, важливі слова на івриті, які є в Біблії та інших священних текстах, являються рівняннями, що описують дії сакральних сил. Кожна літера алфавіту має своє значення (До речі самі слова **азбука, алфавіт** утворені саме від назв перших двох літер слов'янської та грецької абеток – О.П.). Коли із букв складають слова, то вони у буквальному сенсі впливають одна на одну. Слово набуває нового значення.

Перша літера в івриті Алеф означає незбагненну вібрацію, потенційну енергію, можливість, позачасове і непросторове буття. Будь-які слова, якими люди намагаються описати значення Алефа, насправді лише обмежують його. А воно безмежне. Алеф є символом незбагненого, того, про яке не можна навіть подумати».

І далі Ф.Вольф зазначає: «Багато слів, які пишуться з літерою Алеф, мають сакральне значення. Наприклад, слово «слово» на івриті – aut, воно пишеться aleph – vav-tav і означає «дух» (aleph), який випромінює енергію, tav. Слово «світло», на івриті aug, пишеться aleph - vav-raysh. Воно означає Алеф, який породжує увесь Всесвіт. Дуже цікаві дані про значення букви А у світовій культурі вміщені в енциклопедії «Символи. Знаки. Емблеми» (Символи. Знаки. Емблеми, 2004: 15-17). Зокрема автори пишуть: «Трапилося так, що одного разу зібралися на горі навколо блаженного Будди його 1250 бхикш, татагат і бодхисаттв та його учень Ананда (знову початкове А в імені – О.П.) І сказав блаженний Будда своєму учневі: «О блаженний Ананда, я сьогодні передам тобі Досконалу Мудрість існування в одній літері А» (Вольф, 2009: 90).

А ось епізод із шестирічним Ісусом та вчителем Закхеєм із апокрифічного Євангелія від Никодима, коли Ісус попросив свого вчителя пояснити йому значення хоча б першої літери алфавіту: «І подивився Ісус на Закхея і запитав його: «Як ти, хто не знає, що таке **альфа**, можеш вчити

інших, що таке бета. Лицемір! Спочатку, якщо знаєш, навчи, що таке альфа, і тоді ми повіримо тобі про **бету**».

До речі у нашій книзі «Таємниці символів чисел, алфавітів» (Потапенко, 1997: 84-85) ми писали: «Глибоко символічним є такий біблійний факт. Творцем літер єврейського алфавіту, за переказами був Аврам, обранець Ягве. Спочатку його ім'я було Аврам, але за особливі заслуги він одержав від Бога як найцінніший дарунок не силу, слово чи золото а ще один...додатковий склад (!) до свого імені, а саме літеру **а** – Авраам (Бут. 17,5). Отже літера **А** –ознака Божественної милості, святості».

Довгий час лінгвісти вважали, що окремі ізольовані звуки не мають жодного значення. Проте у 70-80-х роках проф. О.Журавльов з'ясував у результаті численних асоціативних експериментів, що звуки можуть бути добрими – злими, сміливим – боягузливими, червоними –синіми тощо. Зокрема у книзі О. Журавльова «Звук и смысл» (Журавльов, 1981: С.21) сказано; що звук **А** «складає враження чогось хорошого великого, мужнього, світлого, активного, простого, красивого, гладенького, легкого, величного, яскравого, радісного, гучного, довгого, хороброго, доброго, могутнього». А тепер пригадайте, хто має подібні означення та характеристики? Правильно, Господь!

Більше того, О.Журавльов (Журавльов, 1981: С.31) у результаті експериментів із носіями різних мов з'ясував, що звук **а** – «хороший» для носіїв десятків мов народів світу (болгарів, литовців, поляків, в'єтнамців, молдаван та ін.). Значить на підсвідомому, енергетично-духовному рівні підтверджується гіпотеза, що **літера, звук А** справді містять позитивну, творчу, світлу енергію Добра і Краси!!!

Дуже цікаві дані про вірування стародавніх єгиптян наводить Ф.Вольф у книзі «Одухотворенная Вселенная» (Вольф, 2009: 81-85). Єгиптяни вважали, що у людини є не менше дев'яти душ. Причому друга душа називалася **Аб**, а третя – **Ба**. Але ж це – дзеркальні двійники! Ось що пише вчений: «Душа **Аб**, чи друга душа живе в серці. Вона символізує мудрість, знання та розуміння. Вона пов'язує тіло і дух... Душі **Аб** і **Ба** співвідносяться між собою. Перша містить у собі другу. Ці взаємовідносини дуже важко визначити . У якомусь сенсі дві душі складають єдине ціле. їх імена складаються із одних і тих же літер. Одне ім'я є віддзеркаленням іншого. Пізніше ми переконаємося, що ім'я душі має величезне значення. Воно має в собі глибокий смисл, зв'язок з Богом.

Аб тісно взаємодіє з Кху-першою душею, що означала «сяючий божественний розум». **Аб** відповідає за добро (коли бадьора) і за зло (коли спить) у всій природі – у житті тварин та людей.

Третя душа **Ба** визначалася як серце-душа, піднесене й благородне... **Ба** може набувати форму людського тіла чи залишатися нематеріальною за своїм бажанням. Можливо, це є причиною духовних аберацій та привидів.

Аб репрезентує набуті знання, які накопичуються у серці. **Ба** – це вічні і незмінні знання. Поняття Ба відповідає сучасному західному уявленню про душу. **Ба** можна літати, як птах. Вона полишає тіло людини під час сну і повертається, коли заманеться. Якщо людина колись пережила стан, що межує зі смертю, вона могла відчутти душу Ба всередині себе.

Але ж сучасні вчені, зокрема Моуді, Рінг детально описали явище ВІТ – виходу душі із тіла! Більше того, у книзі В. та Т.Тихоплавів, Ю.Кретьова, «Аструс. Новая физика» (Тихоплав, 2013: 164-165) описані нові сенсаційні дані про душу людини. Аструс – Висока Духовна Сутність – пояснив приголомшеним вченим: «Душа людини живе одночасно у **двох світах**. Потойбічний світ є потужним накопичувачем енергії, а життя реалізує її». Більше того, виявляється є «серце серця»: «Експериментально з'ясовано, що серцево-судинна система є окремою високоорганізованою структурою нашого тіла. **Серце має власний мозок (мозок) серця**). Окрім **власного мозку, серце має ще власне серце (серце серця)** і має хвилевидно-гемодинамічний зв'язок.

У нас поєднуються **дві** тілесні плоти: нервова і серцева, **дві свідомості**: одна – свідомість мозку, інша – свідомість серця. Не випадково у вас є правило: перше враження – найточніше. Серце оцінює раніше, аніж інформація надійде до мозку. І оцінює без будь-яких викривлень».

Аструс пояснив, що після смерті тіла залишається **душа та енергоінформаційна сутність** людини! Тобто особистість людини вічно живе!

І далі (Тихоплав, 2013: 213-214) Аструс говорить: «Вітонна структура – це частина душі. **Душа бівалентна**. Вона складається із мулонів та муктонів. Це безмасові частинки, які не взаємодіють з тим, що ви називається матеріальною субстанцією, але здатні у ній перебувати і затримуватися. У душі, що перебуває у фізичному тілі, активним є муктон, а у душі, що залишилася після смерті фізичного тіла, активний мулон. Цим і поєднується бівалентність. Окрім того, у душі присутні мюони».

А тепер зіставте ці думки з кодом молекули ДНК: 2-4-8-16-32-64. Маємо подвоєння! Слово **баба** має 4 елементи, утворене подвоєнням одного і того ж складу **ба** - !!

Отже, у **мові** (зокрема сакральних словах на означення носіїв життя роду (мама, папа, баба, дядя тощо) утаємничено енергію Творця, душі людини, ДНК!!

Та повернемося до єгипетських назв душ – **АБ** та **БА**, спроектувавши на слово **БАБА**. Ми помітили дивовижний зв'язок літер, ДНК, чисел їх значень!

Якщо читати це слово, різними способами (а так комп'ютер читав Біблію та Тору!) то маємо:

БА-БА – у прямому порядку маємо єгипетську вічну душу БА. Якщо читати у зворотному (як і в ланцюжку молекули ДНК!), отримуємо ім'я другої єгипетської душі – АБ. За віруваннями **БА** та **АБ** тісно, пов'язані, складають єдине ціле! Але ж наше декодування це підтверджує!

АББА – якщо записати назви єгипетських варіантів по порядку і йти по спіралі (а це основа життя - спіралі білої енергії), то маємо АББА слово **БАБА**, тобто **Праматір!**

Чому так тісно переплелися різні мови, погляди релігійні і дані сучасної науки? Бо Бог – єдиний! Люди, зрозумійте, нарешті, що всі ви - родичі, брати, рідня!!

У Вікіпедії ми знайшли підтвердження своєї гіпотези. Виявляється у генетиці одним із центральних є поняття **реплікації** (відновлення) – процес синтезу дочірньої молекули дезоксирибонуклеїнової кислоти на матриці батьківської молекули ДНК. У процесі наступного поділу (**самоподвоєння**) материнської клітини кожна дочірня клітина отримує по одній копії молекули ДНК, яка є ідентичною ДНК вихідній материнській клітині. Цей процес забезпечує точну передачу генетичної інформації із покоління до покоління».

Як пояснити те, що графічна, семантична форма слова «баба» є своєрідною лінгвістичною редуплікацією, дуже схожою за основними параметрами із реплікацією ДНК – головної формули Життя? Чи не є це ще одним свідченням того, що «На початку було Слово...», що творчою енергією Логоса пронизані і мова, і душа, і тіло людини?

Висновки. Таким чином, ядром семантико-етимологічного, духовно-езотеричного поля концепту «баба» є:

- Бог, Велика Матір, Берегиня;
- хліб, паска, святе печиво як основа фізичного та духовного життя;
- прародителька роду, предкиня;
- вічна безсмертна душа;
- цілителька, знахарка, володарка потаємних знань;
- добра, лагідна бабуся, турботлива, мудра вихователька внучків.

Тобто, концепт «баба», його етимологічне коріння свідчить про те, що наша прामова справіку була тісно пов'язана із європейськими мовами та культурами. Вони обопільно збагачувалися і розвивалися, мали приховані зв'язки на метафізичному, духовному, тонкому рівнях.

Список використаних джерел

1. Вольф Ф. Одухотворённая вселенная. Как один физик видит дух, душу, материю и своё «Я». СПб: ИГ «Весь», 2009. С.304.
2. Етимологічний словник української мови. В семи томах. Київ: В-во наукова думка, 1982. Т.1. С.102-105.
3. Жайворонок В. Знаки української етнокультури: Словник-довідник. Київ: В-во «Довіра», 2006. С. 20-22.

4. Іларіон митрополит. Етимолого-семантичний словник української мови. Вінніпег: Інститут дослідів Волині; К.: 1979. Т.1. С. 108-109.
5. Мифологический словарь. Москва: Из-во «Советская энциклопедия», 1991. С. 82.
6. Пенник Н. Магические алфавиты. Киев: Из-во «София», 1996. С.320.
7. Потапенко О. Таємниці символів, чисел, алфавітів. Київ: В-во ТОВ Ш, Лтд, 1997. С. 208.
8. Семира и В.Веташ. Астрология Каббалы и Таро. СПб. Из-во «Лань», 1998. С.448.
9. Силенко Л. Святе вчення Пророка й Учителя Лева Силенка. Київ: АТ «Обереги», 1995. С. 338.
10. Степанов Ю. Константы: словарь русской культуры. Москва: Из-во «академический проект», 2004. С. 992.

References

(Транслітерація)

1. Volf F. Odukhotvoryonnaya vsyelyennaya. Kak odin fizik vidit duh, dushu, materiyu i svoye «Ya». SPb.: «Ves», 2009. S.304 (rus).
2. Etymolohichnyi slovnyk ukrainskoi movy. V semy tomakh. Kyiv: V-vo naukova dumka, 1982. T.1. S.102-105 (ukr).
3. Zaivoronok V. Znaky ukrainskoi etnokultury: Slovnyk-dovidnyk. Kyiv: V-vo «Dovira», 2006. S.20-22 (ukr).
4. Ilarion Mytropolyt. Etymoloho-semantychnyi slovnyk ukrainskoi movy. Vinnipeh: Instytut doslidiv Volyni; K.: 1979. T. 1. S. 108-109 (ukr).
5. Mifologicheskii slovar. Moskva: Iz-vo«Sovetskaia entsyklopedia», 1991. S 82 (ukr).
6. Pennik N. Magicheskiiye alfavit. Kiev: Iz-vo «Sofiya», 1996. S.320.
7. Potapenko O. Taiemnytsi symvoliv, chisel, alfavitiv. Kyiv: V-vo TOV, Ltd, 1997. S.208 (ukr).
8. Semira i V.Vetash. Astrologiya Kabbaly i Taro. SPb.: Iz-vo «Lan», 1998. S.448 (rus).
9. Sylenko L. Sviate vchennia Proroka i Uchytelia Leva Sylenka. Kyiv: AT «Oberehy», 1995. S. 338 (ukr).
10. Stepanov Yu. Konstanty: slovar russkoy kulturyi. Moskva: Iz-vo «akademicheskii projekt», 2004. S.992 (rus).

*Статтю рекомендовано до друку
кандидатом філологічних наук, доцентом,
доцентом кафедри української лінгвістики та методики навчання
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди»
Кардаш Ларисою Василівною*

*Стаття надійшла до редакції
2 вересня 2018 року*

Александр Потапенко

кандидат педагогических наук, профессор,
профессор кафедры украинской лингвистики и методики преподавания,
ГВУЗа «Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический
университет имени Григория Сковороды»,
ул. Сухомлинского, 30, 08401, г. Переяслав-Хмельницкий
potapenkoo2017@ukr.net

Анна Потапенко

доцент кафедры украинской и зарубежной литературы
и методики преподавания,
ГВУЗа «Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический
университет имени Григория Сковороды»,
ул. Сухомлинского, 30, 08401, г. Переяслав-Хмельницкий
potapenkoo2017@ukr.net

**КОНЦЕП «БАБА» ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ХОЛИСТИЧЕСКОГО,
КРОССКУЛЬТУРНОГО ПОДХОДА (НОВЫЕ КОНЦЕПЦИИ И
ГИПОТЕЗЫ)**

Oleksandr Potapenko

Ph. D in Pedagogics, Professor,
Professor of Ukrainian Linguistic and Teaching Methods Department
SHEE «Pereiaslav-Khmelnytskyi Hryhorii Skovoroda
State Pedagogical University»,
30, Sukhomlynkyi Str., Pereiaslav-Khmelnytskyi, Ukraine, 08401
potapenkoo2017@ukr.net

Anna Potapenko

Associate Professor of Ukrainian and Foreign Literature and Teaching
Methods Department SHEE «Pereiaslav-Khmelnytskyi Hryhorii Skovoroda
State Pedagogical University»,
30, Sukhomlynkyi Str., Pereiaslav-Khmelnytskyi, Ukraine, 08401
potapenkoo2017@ukr.net

**CONCEPT «BABA» THROUGH THE PRISM OF HOLISTIC,
CROSS-CULTURAL APPROACH (NEW CONCEPTIONS AND
HYPOTHESIS)**